

جشن های زرتشتی

داریوش مهرگان

منبع :

<http://ahouramazda.parsiblog.com>

زرتشتیان هر سال از روز آمداد تاروز خور از ماه فروردین (۷ تا ۱۱ فروردین) برای برگزاری آیین های دینی و سنتی در این زیارتگاه گرد هم می آیند. آورده اند که این مکان مقدس، گوهریانو، از کنیزان دختران یزدگرد شهریار، را در خود گرفته است. گوهریانو بر کودکی گمشده نمایان شد و به او فرمود تا از پدر بخواهد تا پیرهریشت را بنیاد گذارد. جشن آتش افروزی «هیرومبا» را زرتشتیان شریف آباد در ۲۶ فروردین در این زیارتگاه برگزار می کنند.

در میان تمامی جشنها و شادیهایی که در ایام نوروز برگزار می شود نباید ششم فروردین زادروز اشو زرتشت پیامبر راستین ایران زمین را از یاد ببریم. اشو زرتشت در تاریخ ایران زمین از جایگاه ویژه ای برخوردار است مردی که از سرزمین آذربایجان برخاست و با اندیشه و گفتار و کردار نیکش پیام آور صلح و دوستی و خردورزی در جهان گردید تا ایرانیان برای قرن‌ها به عنوان نخستین ملت یکتا پرست دنیا راه خود را از دیگر ملل دنیا جدا نمایند و در پرتو گفتارهای هدایتگر و روشنگرش سرزمین اهورایی خویش را به عنوان پرچمدار صلح و یگانه پرستی به جهانیان معرفی نمایند و نشان دهند که راه در جهان یکیست و آن راه راستی است. هر چند قدمت نوروز به عنوان کهن ترین آیین ملی در جهان بسیار قدیمتر از زمان زرتشت است اما اندیشه ها و باورهای آیین مزدیسنی در این جشن باستانی تاثیر بسیاری گذاشته است. در آیین زرتشت مراحل شناخت و عرفان به هفت مرحله تقسیم می شود و یک جوینده راه راستی باید در پرتو این هفت فروزه اهورایی به پیش رود و با سرلوحه قرار دادن هر یک در زندگی خویش راه نیک از بد و درستی را از نادرستی تشخیص دهد. هر یک از این هفت فروزه اهورایی که به اصطلاح امشاسپند نامیده می شوند و به جهان مینوی تعلق دارند در جهان مادی نیز برای آنها نماینده ای تعبیر شده است که ما هر ساله بر سر سفره هفت سین آنها را قرار می دهیم اما از فلسفه وجودی هر یک بی اطلاعیم امیدوارم دانستن این موارد برای شما دوستان گرامیم جالب و مفید باشد:

در راه رسیدن به شناخت کامل نخستین گام بهمن یا اندیشه نیک است اشو زرتشت چگونه خدا را شناخت و به مردم شناسانید؟ اشو زرتشت فراگیری و شناخت و دریافت را بر پایه پرسش و پاسخ استوار ساخت. از خود می پرسید: چه کسی این زمین و آسمان و ستارگان را آفریده است؟ چه کسی گیاهان را پدید آورده است و چه کسی حیوانات را هستی بخشیده؟ با خرد ذاتی خود و دانش فراگیری از راه گوش و چشم کنکاش می نمود جستجو می کرد و می پرسید می خواند و می شکافت و در پایان بیاری اندیشه پاک پاسخ پرسش خود را در می یافت. اشو زرتشت دریافت که اهورا مزدا آفریننده یکتاست اوست که با دانش خود دانشها را آفرید. زمین و آسمان را آفرید و جهان و جهانیان را هستی بخشید. و بدین ترتیب نخستین گام را در راه بالندگی انسانی که همان اندیشه نیک می باشد بر داشت و به کمک **یانش اهورایی نیرویی برتر از اندیشه و خرد که اندیشه و خرد نیز آنرا تایید می کند** و بر گرفته از روان و خرد الهی و جهانی است به حقایق دست یافت و این خرد الهی که از آن می توان به دل آگاهی نیز تعبیر نمود سرچشمه شناخت و معرفت اهوراییست. قرار دادن شیر بر سفره هفت سین و خوان مهرگانی به این امشاسند نسبت داده شده است.

دومین گام اشاو هیشتا یا امشاسپند اردیبهشت است که به معنای راستی والاست. قانون دگر ناپذیری است که آفرینش را نظم می دهد اشا نشانه خواست اهورایی است. اشا راه راستی است و پیوندگان آن راه به خوشبختی می رسند و به بیان ساده تر اشا بیانگر هنجارها و قانون های حاکم بر جهان هستی است و هر کس باید با اندیشه نیک این راه درست زیستن را انتخاب کرده و بر طبق راستی رفتار نماید و از کجروی پرهیز کند چرا که طبق قانون اشا نتیجه اعمال خود را در می نماید و این میوه کارکرد خودشان است نه مجازات خداوند. بارها شاهد بودم که بسیاری از دوستان دین زرتشت را دینی کهنه و متعلق به زمانهای گذشته می دانند اما در پاسخ به این عده می توان گفت بر طبق قانون اشا انسانها باید خود را با هنجارها و نظمهای پیرامون خود هماهنگ سازند دین زرتشت بر خلاف دیگر ادیان برای جزئیات تصمیم گیری نمی نماید اصول کلی در گاتها بیان گردیده اما جزئیات به خرد و دانش واگذار شده تا بتوانند خود را همگام با زمان تطبیق دهند و همراه سازند. روشن کردن شمع در سفره هفت سین به خاطر روشنایی آن و یا قرار دادن آتش در آتشدان به خاطر پاکی که آتش می آفریند و پلیدی ها را نابود می کند و می سوزاند به همین دلیل است.

سومین گام شهریور و یا خشتراویریا به معنای توانایی برگزیدنی است. خشترا از ریشه خش به معنای توانایی است. این فروزه را به شهریار خدایی تعبیر کرده اند. اما استاد وحیدی در همان معنی اما به تعبیری دیگر آنرا شهریار بر میل بیان نمودند و فرهنگ ایرانی می گوید که ای انسان تو باید بر میلهای خودت شهریار و فرمانروایی داشته باشی چرا که میل انسان حد و مرز ندارد به نوعی دیگر می توان شهریور را کنترل بر نفس اماره که در روایات اسلامی از آن بسیار گفته شده بیان نمود. بدست آوردن شهریور به هر انسانی توانایی اهورایی را می بخشد که هیچ چیز نمی تواند آن را از بین ببرد در جهان مادی نیز نگرهبانی فلزات به این فروزه نسبت داده شده چرا که فلزات نیز هیچ گاه از بین نمی روند و آتش هر چقدر بر آنها قرار گیرد محکمتر و قدرتمندتر نیز می شوند فلسفه قرار دادن سکه در سفره هفت سین نیز شهریور می باشد.

سپنتا آرمیتی یا اسفند چهارمین فروزه بزرگ اهورامزداست استاد وحیدی این فروزه اهورایی را به معنی اندیشه نیک ترازمند بیان نمودند. ما یک اندیشه نیک داریم که آن بهمن است آیا بهمن به تنهایی کافیست که مرا به یک راه درست برد؟ اما همین اندیشه درست باید به دنبالش یک سپنتا آرمیتی باشد تا اندیشه نیک مرا در تراز و اندازه نگه دارد یک مثال ساده پاکیزگی است که در حالت معمول کار شایسته ای می باشد اما اگر همین از حد خود خارج شود به وسواس تبدیل می شود که برای هر انسانی درد سر ساز است. سپنتا آرمیتی عاطفه و مهر و محبت است. ایمان و مهر به اهورامزدا و فرمانبردار اهورامزدا بودن و اندیشه نیک را از اهورا مزدا منحرف نکردن و در دنیای مادی نیز نگرهبانی زمین بر آن قرار گرفته چرا که فروتنی و افتادگی پیش از هر چیز از آن خاک است و این صفات مهر و محبت و فروتنی بیشتر در میان زنان خصوصا مادران یافت می شود به همین جهت است که جشن اسفندگان را به نام روز زن و مادر در ایران باستان نامگذاری نمودند. کاشت سبزه و قرار دادن آن در سفره هفت سین نیز به همین دلیل است.

و اما پنجمین و ششمین گام هاورواتات (haurvatat) و یا خرداد که به معنای رسایی و کمال است و امرتات و یا امرداد که به معنای جاودانگی است. اهورامزدا گوهر کمال است او همه خوبی ها را در خود دارد و همه خوبی ها را از خود می دهد کمال نمادی از خود شناسی اهورامزداست. آدمیان می توانند با کوشش در راه رسیدن به کمال با به کار بردن خرد (بهمن) و کارکرد به راستی (اشا) و مهر ورزی (سپنتا آرمیتی) توان اهورایی بدست آورده (شهریور) و در راستای کمال (خرداد) راه پی موده خود را شناخته و به خدا برسند (امرداد) امرتات به معنای بی مرگی است اهورامزدا بی آغاز بی پایان و جاودانی است در اوستا امرتات و هاورواتات بیشتر جاها با هم آمده اند و این نشانه آن است که راه رسیدن به جاودانگی نایل شدن به خودشناسی و رسایی و کمال است و آدمی میتواند با خرد و راستی و مهرورزی به توانایی سازنده دست یافته و با آن توانایی به رسایی و سرانجام به جاودانگی برسد. در جهان مادی نگهبانی آبهای روان با خرداد است و در سفره هفت سین نیز ما به احترام این امشاسپند آب می گزاریم. و در فرهنگ ایرانی درخت سرو نیز به امرداد نسبت داده می شود چرا که هیچ وقت از بین نمی رود.

آخرین گام رسیدن به اهورامزداست که در فرهنگ و عرفان ایرانی آخرین مرحله و شناخت خداوند است و انسانی که از خدایی به خودآیی رسد در این مرحله گام نهاده است. که عطار از آن به سیمرغ تعبیر می کند و حلاج ندای انا الحق سر می دهد. سخن در اینباره بسیار است. ریشه کلمه جشن که پیش می باشد به معنای ستایش و نیایش خداوند هدف اصلی تمامی جشنهای ایرانی از جمله نوروز می باشد. قرار دادن دانه های مختلف از گیاهان مختلف بر سفره هفت سین به نوعی سپاسگزاری از برکات خداوندی است و آرزو کردن سالی پر از خیر و برکت به همراه خوشی و تندرستی از خداوند یکتا و راز جاودانگی فرهنگ ایرانی به همین دلیل است. فرهنگی که هدف آن رسیدن به حقیقت و ناب هستی و شناخت هر چه بیشتر خداوند است.

گاهان بار یا گهنبار کلمه ای است که در پهلوی به آن گاسانبلر گویند و از کلمه گاس GAS (در اوستا گاتو GATO) به معنی گاه و هنگام آمده است. گاهان بار به معنای گاه و زمان به ثمر رسیدن و بار آوردن و برپایی بار همگانی و میهمانی و تر جشن های موسمی زرتشتیان می باشند. که با داد و دهش و خواندن اوستا همراه می باشد. زرتشتیان در نگرش سنتی خود باور دارند که آفرینش در شش مرحله از سوی خداوند در شش چهره گاهنبار انجام گرفته است.

۱- میدیوزرم گاه (میان بهار) در چهل و پنجمین روز سال، روز دی بمهر از اردیبهشت ماه، در این گاه آسمان آفریده شده است.

۲- میدیوشهم گاه (میان تابستان) در صد و پنجمین روز سال، روز دی بمهر از تیر ماه، در این گاه آب آفریده شده است.

۳- پیتته شهم گاه (پایان تابستان) در صد و هشتادمین روز سال، روز انارم از شهریور ماه، در این گاه زمین آفریده شده است.

۴- ایاسرم گاه (آغاز فصل سرما) در دویست و دهمین روز سال، روز انارم از مهر ماه، در این گاه روئیدنی آفریده شده است.

۵- میدیارم گاه (میان زمستان) در دویست و نودمین روز سال، روز ورهرام از دی ماه، در این گاه جانوران آفریده شده اند.

۶- همس پت میدیم گاه (برابری شب و روز) در سیصد و شصتمین روز سال، روز وهشتواش (آخرین روز سال)، در این گاه انسان آفریده شده است.

مراسم گاهان بار زمان داد و دهش می باشد که توانگر و ناتوان با هم در این جشن ها شرکت می نمایند.